

ANDORRA: LA CATÀSTROFE

Les roques fugen d'estudi

Cinquanta mil metres cúbics de roca van baixar de la muntanya. El Principat d'Andorra, ple de turistes en el cap de setmana del Pilar, no dóna l'abast per absorbir una massa tan important de gent. La catàstrofe ha arribat de sobte i s'ha endut tres vides humanes.

Membres del govern andorrà visiten el lloc de la catàstrofe.

M. Carme Grau

No hi cabia ni una agulla. Tres dies de festa a tot l'Estat espanyol, i cap a Andorra. Els uns —molt nombrosos— tornarien a casa seva amb el portaequipatge ple de queviures (llet, mantega, *whisky*...); d'altres, comprarien aquell aparell electrònic que «està més barat»; també n'hi havia que, com aquella família de Terrassa, pujaven a Andorra per la natura, el paisatge i fer excursions; també aprofitarien per comprar una bicicleta per al pare, un gran aficionat.

Precisament, per als Abad-Palet, aquell llarg cap de setmana, seria el més tràgic de la seva existència. Diumenge al vespre, encara amb el dilluns festiu per endavant, van prendre la carretera de la Massana, tots quatre, i amb el seu Renault-11, eixien de les aparatoses cues del nucli urbà. La circulació era molt intensa en tot el Principat. Poc després de les 8 del vespre, la carretera N-III, que uneix el nucli Andorra la Vella-Escaldes amb la part nord del Principat, on hi ha les localitats de la Massana i Ordino, presentava un trànsit important.

Jordi Bringué, al volant del seu Porsche es dirigia en aquella hora cap a Sornàs, a la parròquia d'Ordino. No

tenia pressa, no l'esperava ningú. En canvi, una bona colla de nois i noies esperaven en Carles Bazán, que, després de disputar una competició de trial a la Massana, havia quedat amb la colla per sopar a Arinsal. «Vaig a casa a canviar-me i pujo a sopar» els va dir.

Cap d'ells no arribaria a la seva destinació.

A un quart de nou del vespre, una esllavissada de cinquanta mil metres cúbics de pedra i terra cobria més de cent metres de la carretera de la Massana i bona part del llit del riu Valira. Una veïna de la Massana, pujant al volant del seu *jeep*, va sentir com una remor sorda que anava pujant de to i, malgrat la foscor, va veure com al seu darrere baixaven pedres de grans dimensions. Els reflexos la van fer desviar el vehicle cap al riu, mentre una part de l'esllavissada anava a parar sobre el seu cotxe. Com va poder, va trencar un vidre i va marxar corrent. Al seu darrere, una parenta seguia amb el seu Renault-5. També va aconseguir eixir del cotxe i, en plena crisi nerviosa, va contemplar com la muntanya engolia els vehicles que anaven al seu darrere. Havia plogut molt la vetlla, l'aigua

havia inundat una part d'Andorra la Vella i Sant Julià, on el riu havia desbordat. La mateixa aigua que va desencadenar la catàstrofe.

Arriben els equips de rescat

Alertats pels que van escapar de l'esllavissada, els equips de socors van posar mans a l'obra, sota aquelles pedres que continuaven caient. Els testimonis presencials parlaven de diversos cotxes que els seguien o els precedien, que havien desaparegut sota les runes. Poc després de les onze de la nit, els equips de rescat descobrien un Renault-11, amb quatre persones. Mireia Abad Palet, de 13 anys, sembla que té ferides importants. Tanmateix, no ha perdut el coneixement, i fins i tot parla amb els membres de l'equip de salvament. Minuts després, moria en l'ambulància que la traslladava al centre hospitalari. La seva mare, Rosa M. Palet Prat i el pare, Rafael Abad Sánchez, ingressaven en l'hospital amb ferides de pronòstic molt greu. Rosa M. Palet no hauria de recobrar el coneixement i es debat encara entre la vida i la mort a l'Hospital de la Vall d'Hebron de Barcelona, on va ser traslladada en helicòpter. Rafael Abad, amb múltiples fractures, es recupera molt lentament. El quart ocupant del vehicle, Sergi Abad Palet, presentava contusions múltiples i va ser donat d'alta a les poques hores. La Mireia va ser enterrada a Terrassa, la seva ciutat natal, enmig de la desesperació dels seus familiars i companys de classe.

Andorra estava trasbalsada. Totes les autoritats del país es trobaven al lloc dels fets, a risc de la seva integritat física, ateses les pedres que seguien desprenent-se de la muntanya. Mentrestant, centenars de turistes procedents de tot l'estat, però, en la gran majoria, de Catalunya i el País Valencià, es trobaven bloquejats a Andorra la Vella i Escaldes, sense poder tornar als seus hotels respectius.

Pla d'emergència

A partir de les 12 de la nit, la Creu Roja Andorrana i els Comuns d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany posaven en peu un pla d'emergència destinat a acollir aquelles persones que no tenien on anar. Les autoritats andorranes s'havien adreçat ja al país mitjançant una ràdio local per tranquil·litzar la població i fer saber als turistes que podien albergar-se en les sales que estaven habilitant els Comuns (ajuntaments) d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany. La ràdio difonia missatges demanant matalassos i mantes per a les persones que acudien en gran nombre als centres d'acolliment.

A les 3 de la matinada, des del Comú d'Andorra la Vella es parla de prop d'un miler de turistes acollits. L'endemà, es revelaria que, en escoles, gimnassos i locals cedits per particulars, el nombre de persones superava els dos mil. L'espectacle a l'escenari de l'esllavissada, sota la llum dels focus enmig de les pedres que anaven caient, és dantesca; les escenes en les sales dels Comuns, amb centenars de turistes sobre matalassos, menjant entrepans, són pròpies de refugiats. Fa fred al Principat d'Andorra. Només cinc graus de temperatura i un aire gelat. La ràdio aconsella no quedar-se a dormir als cotxes. Segueixen oferint cases particulars i fins i tot obren un hotel que estava tancat per vacances.

No tot són turistes o residents a la part nord d'Andorra, sinó que també aquells que s'han plantat al Principat sense reserva d'hotel troben, així, un allotjament de fortuna. Mentrestant, la Creu Roja posa a la disposició dels casos urgents un vehicle tot terreny per arribar a la Massana i Ordino, passant per una pista forestal, que no està en massa bones condicions. Els equips de rescat segueixen treballant, després d'interrompre les tasques durant unes hores a causa del perill; tot fa tèmer que hi hagi noves víctimes. Testimonis presencials parlen d'un Porsche blanc que hauria quedat sota les runes. Els pares d'en Jordi Bringué no s'amoinen pel segon dels seus fills; té 34 anys, és independent, posseeix una carnisseria a Andorra la Vella i viu al seu apartament de Sornàs (Ordino). Són les 8 del matí i s'endevinen trossos de planxa blanca enmig de les runes. S'ha fet de dia i s'observen restes de sang sobre el mur de ciment que toca el riu. Algú entre els obrers reconeix el cotxe. L'alerta és màxima i als voltants de dos quarts de nou aconsegueixen treure el cotxe d'en Jordi Bringué amb el cos del jove atrapat entre la carrosseria. La commoció és gran al Principat; en Jordi era una persona molt popular i estimada de tots. El temor de trobar noves víctimes es va confirmant mica en mica: pels mitjans de comunicació es reclama amb insistència el jove Carles Bazán, de 18 anys, que falta del seu domicili des del diumenge i les circumstàncies apunten a la hipòtesi que es trobava circulant per la carretera de la Massana en aquella hora.

Noves esllavissades

A les 10 del matí els informadors aconseguim que la policia ens permeti

*Esllavissades a la Massana:
¿catàstrofe natural?*

arribar fins al lloc dels fets. Totes les autoritats examinen el terreny i miren amb basarda la muntanya. Un helicòpter s'acosta per fer fotografies. De sobte, les roques, impulsades per les vibracions de l'aparell comencen a davallar muntanya avall... Moments de pànic, i tots els que es troben sota la muntanya es llancen carretera avall a gran velocitat. Una esllavissada de poca importància era una nova alerta que confirmava la inestabilitat de la muntanya. Una alçada de més de 10 metres de roques, sota les quals hi havia la incògnita de trobar més vehicles. Es parla de fer volar la muntanya, que amenaça desprendiments, però abans, es vol tenir la certesa que no hi ha ningú més sota les runes. A Ordino i la Massana, prop de cinc mil persones comencen a patir la síndrome de l'aïllament, amb l'esperança de veure aviat el trànsit restablert per la carretera. Sempre els queda la solució de passar per la pista forestal de Vila-Beixalis-Anyòs, però cal tenir un 4 x 4 (tracció a les 4 rodes) i disposar de dues hores per fer el viatge. A mesura que passen les hores disminueixen les possibilitats de trobar algú en vida sota les

pedres. L'helicòpter de la Protecció Civil de Perpinyà està a punt d'enlairar-se amb la càrrega de Goma-2 per fer volar la muntanya; els geòlegs que treballen sobre el lloc dels fets decideixen la voladura per la tarda del dilluns. L'explosiu fa baixar només un 10 per cent de la roca prevista, i la solidesa de la muntanya en la seva part alta, sembla evident, per la poca resposta a l'explosiu...

Durant la tarda, s'enlaira un altre helicòpter; és de la Generalitat de Catalunya i ha vingut a buscar Rosa M. Palet Prat, ferida en l'esllavissada i que presenta un quadre molt greu. Un traumatisme crànio-encefàlic amb fractura de l'occipital i fractura oberta a les dues mans necessiten el trasllat urgent a Barcelona.

El cap de govern anuncia que durant tota la nit seguiran els treballs. Són les 8 del vespre del dilluns dia 12. Les previsions no poden complir-se, ateses les esllavissades que segueixen baixant i els focus no són prou potents per il·luminar tota la muntanya. A punta de dia, amb la primera llum, es reprenen els treballs; han aconseguit obrir un pas a través l'esllavissada i els autocars bloque-

jats en la zona nord poden passar, i així, permetre als turistes de tornar als seus domicilis.

Mentrestant, la inquietud pel jove Carles Bazán augmenta d'hora en hora. Els seus companys expliquen com en la tarda del diumenge va participar a una competició de trial a la Massana. «Vaig a casa a canviar-me i torno a pujar a sopar», els va dir en Carles. Va ser vist per última vegada a Andorra la Vella, als voltants de les 8 del vespre; un quart d'hora més tard, just al moment de l'esllavissada, la furgoneta Renault-4 de color blau, propietat del seu pare, passava les primeres corbes de la carretera de la Massana. Els companys, a Arinsal, amb el plat a taula, comentaven amb estranyesa l'absència d'en Carles, sempre tan formal... Tanmateix, no és l'única persona reclamada. El Servei de Policia constata setze noms de persones que han estat facilitats, bé per la família o pels hotels on havien deixat els documents. Arriba la nit i una part dels obrers es nega a seguir treballant; la muntanya els fa por, segueixen baixant pedres. El neguit per la vida del jove Carles és gran i els obrers treballen sense descans.

A les dotze descobririen el cotxe des-trossat i fins les 2 no aconseguirien rescatar el cos sense vida d'en Carles Bazán Paz, el segon andorrà mort en la tragèdia, que el dia 29 d'octubre hauria complert 19 anys.

Buscant responsabilitats

Tres víctimes mortals és un balanç important. Una carretera nacional tallada i l'amenaça de noves esllavissades preocupen la població. És el moment de demanar responsabilitats i analitzar a fons les causes. Els geòlegs estudien la configuració de la muntanya. La *vox populi* acusa la pedrera pròxima al lloc dels fets que «es menjava la muntanya». Familiars dels morts parlen de la possibilitat de demanar responsabilitats al propietari de la pedrera, Daniel Armengol, i d'engegar accions judicials. D'altra banda, el propietari de dos cotxes aixafats per l'esllavissada, les ocupants dels quals van poder escapar, vol demanar el propietari de la pedrera, perquè l'assegurança es nega a pagar, referint-se a la qualificació feta pel cap de govern de «catàstrofe natural». Els experts parlen de la natura de la constitució de la muntanya, una pedra altament friable, tipus pissarra, que amb la qualitat d'aigua caiguda els darrers dies, ha experimentat moviment i s'ha produït l'esllavissada. «I la pedrera, ¿què hi té a veure?» és la pregunta més corrent en les rodes de premsa que celebra el govern. La resposta, sempre inconcreta de «s'estudiarà a fons el problema» fa que s'insisteixi prop dels geòlegs. «És clar —diuen—, segur que la muntanya seria més estable si no s'hi hagués fet res...».

El restabliment de la circulació per la carretera nacional III s'anuncia difícil: els responsables parlen d'un mes. Els hotels de la zona es queixen i comencen les reivindicacions dels habitants de la zona nord del Principat. «Feia molt temps que demanàvem un altre enllaç per carretera» es queixen, referint-se a la carretera Ordino-Canillo, bloquejada a pocs quilòmetres de Canillo per expropiacions que no es duen a terme.

A una setmana dels fets, s'ha descartat completament l'existència de noves víctimes. S'arregla la pista forestal, perquè hi puguin transitar tota classe de vehicles. La llista de persones reclamades a la policia ha quedat reduïda al no-res. Comença ara el camí de dictàmens, estudis, reunions i informes que haurien de desembocar en la definició de les causes de la catàstrofe per marcar una línia d'actuació a fi de garantir les condicions de seguretat imprescindibles en les carreteres d'un país que, a més, acull més de vuit milions de turistes l'any. □

